

Ходунова В.Л.
*кандидат педагогічних наук, доцент,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова*

ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Нинішня інтеграція освіти України у європейський простір, прискорення темпів інформаційного розвитку, зміцнення пріоритету науки зумовили значні зміни у реформуванні системи післядипломної освіти. У результаті підвищилася увага до підготовки висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців для дошкільної галузі. Головними пріоритетами сучасної політики держави є забезпечення науково обґрунтованої, якісної та доступної дошкільної освіти, яка є первинним елементом освітньої системи України. Переосмисленням ролі дошкільного періоду для повноцінного розвитку особистості та забезпечення її успішності на наступних ступенях навчання, пояснюється підвищена увага соціуму до розвитку професіоналізму педагогів для дошкільної галузі. Нові вимоги до фахівців спонукають сучасного педагогічного працівника закладу дошкільної освіти адаптуватися до загальносвітових тенденцій розвитку освітньої системи, бути здатним брати участь у створенні та впровадженні нового змісту освіти, нести відповідальність за результати своєї діяльності.

Вимоги суспільства до особистості вихователя дітей дошкільного віку у загальних рисах окреслені класиками педагогіки (К. Ушинський, С. Русова, Я. Корчак, В. Сухомлинський та ін.) і сучасними дослідниками В. Дем'яненко, М. Машовець, О. Пшеврацькою, Т. Слободянюк, І. Улюкаєвою, Т. Філімоновою та ін.).

Аналіз наукової літератури виявив активізацію інтересу сучасних науковців щодо проблеми професійного розвитку вихователів. Наукові дослідження Л. Артемової, А. Богуш, Г. Беленької, І. Дичківської, Т. Жаровцевої, Г. Закорченної, Л. Іщенко,

І. Княжевої, Т. Поніманської, І. Рогальської-Яблонської, Т. Степанової доводять, що саме від розвитку професійних якостей вихователя, його відповідальності за власну педагогічну діяльність залежить розвиток особистості дошкільника, що служить запорукою його успіху в майбутньому.

На багатогранність діяльності працівника дошкільної освіти, посилення уваги до його індивідуальності, формування педагога як творчої особистості, створення ним особистісно-професійних програм саморозвитку звертають увагу В. Андрущенко, М. Євтух, І. Зязюн, Н. Кічук, В. Кремень, Н. Ничкало, О. Отич, О. Савченко, О. Сухомлинська, О. Пехота та ін. Узагальнюючи погляди дослідників, В. Андрущенко констатує, що професіоналізм особистості – якісна характеристика суб'єкта праці, яка відображає високий рівень креативності, адекватний рівень домагань, мотиваційну сферу та ціннісні орієнтації, спрямовані на прогресивний розвиток фахівця [2; 11].

Системні зміни в реальній практиці закладів дошкільної освіти актуалізують пошук продуктивних шляхів розвитку професіоналізму педагогічних працівників. Так, Г. Авдіянц, О. Деркач, Н. Кузьміна, В. Сластьонін констатують, що професіоналізм особистості – якісна характеристика суб'єкта праці, яка відображає високий рівень креативності, адекватний рівень домагань, мотиваційну сферу та ціннісні орієнтації, спрямовані на прогресивний розвиток фахівця.

Особливе значення надається глибокій спрямованості вихователів на особистість дитини, розвитку творчих здібностей педагогів у працях Ш. Амонашвілі, В. Загвязинського, С. Сисоєвої.

На думку О. Абдулліної, В. Нестеренко, професійний розвиток є особливим процесом, метою якого є оволодіння знаннями, уміннями, навичками, ціннісними орієнтаціями, у результаті освоєння яких педагог може бути готовим до виконання певної професійної діяльності. Саме в такому контексті професійна

підготовка конкретизує професію вихователя та сфери функціонування дошкільної освіти [1; 6].

За ствердженням В. Сластьоніна, професійно-педагогічна спрямованість особистості утворює каркас, навколо якого компонується основні властивості особистості [7, с. 22]. Саме схильність є активною формою спрямованості, що «виступає як потреба у педагогічній діяльності, рушійна сила розвитку педагогічних здібностей, одна з умов досягнення педагогічної професіоналізму» [7, с. 89].

Професіоналізм педагога закладу дошкільної освіти полягає у спрямованості його зусиль на створення умов для гармонійного розвитку вихованців, володіння інноваційними методами та прийомами роботи з дітьми за конкретними методиками, створення атмосфери співробітництва й співтворчості, встановлення та регулювання взаємин з дітьми, батьками, колегами тощо.

Г. Авдіянц констатує, що професійну педагогічну діяльність порівнюють із мистецтвом, оскільки діяльність педагога пов'язана з великим різноманіттям індивідуальностей, включених до педагогічної взаємодії, та нескінченною кількістю ситуацій, які повинен вирішувати педагог [1, с. 5]. Найважливішим завданням розвитку професіоналізму педагога, на її думку, є персоніфікація змісту, особистісна значущість його для вихователя, створення атмосфери, в якій він «проживає» педагогічний процес, оскільки без мотивованої спрямованості суб'єктів на оволодіння педагогічною професією неможливий творчий саморозвиток навіть тоді, коли суб'єкт має достатньо розвинутий інтелект та схильність до творчої діяльності.

Найбільш перспективним і цілеспрямовано організованим середовищем для неперервного особистісного і професійного розвитку педагогів закладів дошкільної освіти є система післядипломної педагогічної освіти. Саме від якості підготовки і підвищення кваліфікації працівників закладів дошкільної освіти,

розвитку їх творчої активності залежить ефективність формування майбутніх громадян України.

Післядипломна освіта створює соціально-освітній простір, у якому може вдосконалюватися кожен професіонал. Шлях від спеціаліста до професіонала педагог проходить у процесі вирішення завдань професійної діяльності та саморозвитку, самовдосконалення. Постійний пошук шляхів і засобів виховання вимагає від нього постійного вдосконалення. Так Р. Буре вказує, що в прагненні до самовдосконалення криється шлях до професійного зростання: «І шлях цей не має кінця: той хто вважає, що досяг вершин майстерності, перестає рухатись вперед. Вихователь який не працює над собою, виснажується, втрачає здатність працювати з дітьми не зважаючи на великий досвід» [4].

На думку І. Зязюна, «зміст і ціль освіти – людина у постійному розвитку, її духовне становлення, гармонія її відносин з собою й іншими людьми, зі світом. У такий спосіб освіта на державному рівні створює умови розвитку – саморозвитку, виховання – самовиховання, навчання – самонавчання всіх і кожного» [5, с. 14].

Суттєвий інтерес для нашого дослідження становлять праці, в яких висвітлено положення акмеології про особистісно-професійний розвиток (Б. Ананьєв, О. Бодальов, А. Деркач, В. Зазикін, В. Максимова, А. Реан та ін.); урахування світових тенденцій, інноваційних підходів і принципів освіти дорослих, обґрунтовані у працях Л. Даниленко, Г. Єльнікової, С. Калашнікової, Н. Клокар, А. Кузьмінського, Л. Лук'янової, В. Олійника, Т. Сорочан та ін.; розроблення акмесинергетичної концепції педагогічного професіоналізму (Л. Абдаліна, О. Вознюк, Н. Гузій, А. Деркач, В. Зазикін, Н. Кузьміна, А. Маркова, С. Пальчевський та ін.), визначення умов досягнення особистістю вершин професіоналізму (В. Бранський, С. Пожарський, М. Солдатенко та ін.), окреслення шляхів реалізації суб'єктом індивідуальної професійної траєкторії (Л. Божович, І. Кон, В. Слободчиков та ін.); Філософські, психологічні, аксіологічні,

естетичні аспекти педагогічного професіоналізму проаналізовано у наукових дослідженнях В. Андрущенка, Г. Балла, Є. Барбіної, С. Гончаренка, О. Дубасенюк, І. Зязюна, О. Лавріненка, Н. Ничкало, О. Отич, В. Рибалки, В. Сластьоніна, Б. Тевліна, Т. Усатенко, Л. Хомич та ін.

Отже, згідно з дослідженнями науковців, саме професійний розвиток вихователів допоможе зорієнтуватися у виборі педагогічної позиції, сформуванню належної професійної спрямованості задля вирішення завдань власного професійного самовизначення й особистісного розвитку дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел:

1. Абдулліна О.А. *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования*. Москва. : Просвещение. 1990. 141 с.
2. Андрущенко В.П. Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть (Спроба прогностичного аналізу). *Вища освіта України*. 2001. №1. С. 11-17.
3. Авдіянц Г. Творчий саморозвиток суб'єктів освітнього процесу як основа професіоналізму майбутнього вчителя / за ред. Сенченко В.І. *Слов'янськ : Вид. центр СДПУ, 2006. С. 3-10.*
4. Буре Р.С. *Воспитатель и дети: пособие для воспитателя детского сада*. Москва : Просвещение, 1985. 143 с.
5. Зязюн І.А. *Філософія поступу і прогнозу освітньої системи : монографія / І. А. Зязюн. Київ, 2005. С. 10-18.*
6. Нестеренко В.В. *Теоритико-методологічні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в системі заочного навчання: монографія / В.В. Нестеренко. Одеса : Лерадрук, 2012. 399 с.*
7. Сластенин В.А. *Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки*. Москва : Просвещение, 1976. 159 с.